

DOI: 10.7251/GFP1909050DJ

UDC: 342.731:331.326(497.6)

Originalni naučni rad*Datum prijema rada:*
20. maj 2019.*Datum prihvatanja rada:*
30. jun 2019.**Ustavnopravni i upravnopravni modeli uređivanja javnih praznika u multikulturalnim državama****- povodom dvije odluke Ustavnog suda Bosne i Hercegovine o Danu Republike Srpske -**

Rezime: U ovom radu autori, inspirisani odlukama Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, analiziraju javne praznike u državama u kojima multikulturalnost ima uticaja na složeno državno uređenje i oblik političkog poretka. Poseban fokus je stavljen na praznike koji su u funkciji izgradnje nacije kroz komemoraciju događaja koji su važni za osnivanje države i/ili odgovarajuće političko-teritorijalne jedinice i/ili su od istorijskog značaja za većinsku, tačnije glavnu etnokulturnu grupu u državi i/ili odgovarajućoj političko-teritorijalnoj jedinici i na pitanja zabrane diskriminacije i zaštite prava grupa i multikulturalnosti. Zaključak je da se takvi praznici, čak i kada imaju sasvim suprotnu istorijsku konotaciju, ne smatraju, diskriminatornim.

Ključne riječi: javni praznici, multikulturalnost, zabrana diskriminacije.

*Prof. dr***Vladimir Đurić***Fakultet pravnih nauka,
Panevropski univerzitet
Apeiron Banja Luka
vladimir.b.djuric@apeiron-edu.eu**Doc. dr***Nevenko Vranješ***Fakultet političkih nauka,
Univerzitet u Banjoj Luci,
nevenko.vranjes@fpn.unibl.org***UVOD**

Na sjednici održanoj 28. marta 2019. godine, Ustavni sud BiH donio je Odluku kojom je utvrdio, da član 2. stav (1) Zakona o Danu Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 113/16) koji glasi: „Na osnovu potvrđene volje građana Republike Srpske, 9. januar se utvrđuje kao Dan Republike“ nije u skladu sa članom I/2. Ustava Bosne i Hercegovine, članom II/4. Ustava Bosne i Hercegovine u vezi sa članom 1.1. i članom 2. a) i c) Međunarodne konvencije o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije i članom 1. Protokola broj 12 uz Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i članom VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine. U skladu sa članom 61. stav (2) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, Sud je ukinuo tu odredbu Zakona.¹ Zakon o Danu Republike Srpske usvojen je inače nakon referenduma u Republici Srpskoj održanog 25. septembra 2016. sa referendumskim pitanjem „Da li podržavate da se 9. januar obilježava i slavi kao Dan Republike

¹ U 2/18.

Srpske?“ Ustavni sud BiH je u Odluci o dopustivosti i meritumu od 1. decembra 2016. godine utvrdio da Odluka o referendumu nije u skladu sa članom I/2. i članom VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine i poništio je rezultate referenduma.² Do održavanja referenduma i usvajanja Zakona o Danu Republike Srpske došlo je nakon Odluke Ustavnog suda BiH o dopustivosti i meritumu od 26. novembra 2015. godine, kojom je Sud utvrdio da član 3. b) Zakona o praznicima Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 43/07), a kojim je kao Dan Republike bio određen 9. januar, nije u skladu s članom I/2. Ustava Bosne i Hercegovine, članom II/4. Ustava Bosne i Hercegovine u vezi s članom 1.1. i članom 2. a) i c) Međunarodne konvencije o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije i članom 1. Protokola broj 12 uz Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i naložio Narodnoj skupštini Republike Srpske da u roku od šest mjeseci od dostavljanja te odluke, usaglasi član 3. b) tada važećeg Zakona o praznicima Republike Srpske s Ustavom Bosne i Hercegovine.³ Razmatrajući navode podnosioca zahtjeva Ustavni sud je u tom predmetu svoju pažnju usmjerio na dva pitanja: a) da li 9. januar predstavlja istorijsko nasljeđe samo jednog naroda u Republici Srpskoj i b) da li praksa obilježavanja praznika 9. januara favorizuje samo jedan narod? U vezi sa prvim pitanjem Sud je u toj Odluci stao na stanovište „da je nesporno, da je izbor 9. januara za obilježavanje Dana Republike u osporenom članu 3. b) Zakona o praznicima inspiriran 9. januarom 1992. godine kada je održana Skupština srpskog naroda u BiH, bez učešća pripadnika bošnjačkog i hrvatskog naroda i Ostalih i donijeta Deklaracija, kao izraz političke volje samo jednog, srpskog naroda...“ i da „stoga... izbor 9. januara kao datum obilježavanja praznika Dan Republike nema simboliku kolektivnog zajedničkog sjećanja koje može doprinijeti jačanju kolektivnog identiteta kao vrijednostima koje imaju poseban značaj u multietničkom društvu koje se zasniva na uvažavanju i poštovanju različitosti kao osnovnih vrijednosti modernog demokratskog društva“, pa „u tom smislu, izbor 9. januara za obilježavanje Dana Republike kao jednog od praznika entiteta koji predstavlja ustavnu kategoriju i kao takav mora predstavljati i sve građane Republike Srpske kojima i sam Ustav Republike Srpske priznaje jednaka prava, nije u skladu s ustavnom obavezom o nediskriminaciji u smislu prava grupa, jer uspostavlja povlašćeni položaj samo jednog, srpskog naroda...“.⁴ U pogledu drugog pitanja, Sud je, polazeći od stava da „princip kolektivne jednakosti konstitutivnih naroda nameće obavezu entitetima da ne diskriminiraju, u prvom redu, one konstitutivne narode koji su, u stvarnosti, u položaju manjine u odgovarajućem entitetu“ smatrao „da su uspostavljenom praksom obilježavanja praznika 9. januara, kada se uz Dan Republike obilježava i Krsna slava Republike Srpske, bez obzira na to da li se radi o odvojenoj ili jedinstvenoj proslavi ta dva događaja, javne vlasti u Republici Srpskoj kreirale javnu atmosferu sistema vrijednosti i vjerovanja koja očigledno daje prioritet religijskom nasljeđu, tradiciji i običajima samo srpskog naroda, dovodeći ga u privilegovan položaj kao samo jednog od tri konstitutivna naroda u Republici Srpskoj, koji svoja prava i obaveze ostvaruju pod jednakim uslovima i na jednak način“ i da su na taj način „javne vlasti Republike Srpske prekršile ustavnu obavezu nediskriminacije u smislu prava grupa“.⁵ Budući da je čl. 2. st.(2) Zakona o Danu Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 113/16) propisao, da se Dan Republike obilježava i praznuje kao sekularni praznik, Ustavni sud je u svojoj Odluci U

² U 10/16.

³ U 3/13.

⁴ U 3/13 t. 78 i 79.

⁵ U 3/13 t. 92.

2/18 ponovio samo onaj dio argumentacije prema kojem izbor 9. januara kao datuma obilježavanja praznika Dan Republike nema simboliku kolektivnog zajedničkog sjećanja koje može doprinijeti jačanju kolektivnog identiteta kao vrijednostima koje imaju poseban značaj u multietničkom društvu koje se zasniva na uvažavanju i poštovanju različitosti kao osnovnih vrijednosti modernog demokratskog društva i prema kojem takav izbor nije u skladu s ustavnom obavezom o nediskriminaciji u smislu prava grupa.

Izloženo rezonovanje Ustavnog suda BiH nameće niz, međusobno povezanih pitanja, kako pozitivnopravne, tako i teorijskopravne prirode. Pitanja koja su po svojoj naravi pozitivnopravna, a koja izloženo rezonovanje Ustavnog suda BiH otvara, odnose se na postojanje ustavnog osnova i utemeljenja za izloženu argumentaciju, karaktera i sadržine ustavnog identiteta BiH i njenih entiteta, pravne kvalifikacije državnog uređenja i političkog poretka, kao i međunarodnopravnog i ustavnog (dis)kontinuiteta BiH i njenih entiteta. Navedeno, kao najvažnije, uključuje i pitanje pravnog tumačenja vremena i načina nastanka BiH i entiteta. U širu teorijsku ravan ulaze pitanja koja se odnose na teoriju presuđivanja koja (ni)je od strane Suda u tim slučajevima primjenjena. Tačnije na pitanje karaktera i tumačenja principa koje bi u tzv. „teškim slučajevima“ u kojima rezultat nije diktiran pravnom normom trebalo primijeniti.⁶ Zatim na utemeljenje ustavnosudskog aktivizma i razloge koji su Sud naveli da stoji na stanovištu da pitanje praznika i načina njihovog obilježavanja izlazi iz okvira tzv „političkih pitanja“ koja se ne mogu rješavati u (ustavno)sudskom postupku, kao i na moguću primjenjivost razlikovanja između prava i privilegije u kontekstu sagledavanja eventualnog postojanja i domašaja diskriminatornih efekata koje praznik i način njegovog, najčešće neradnog, obilježavanja mogu da imaju. Naposljetku, ali ne i najmanje važno, u širu teorijsku ravan ulazi i pitanje koje se odnosi na dublje sagledavanje i obrazlaganje domašaja uticaja koji multikulturni karakter jedne političke zajednice može i treba da ima na pravno određenje javnih praznika. Upravo je tom posljednjem pitanju, u kontekstu uporednopravnih rješenja, posvećen ovaj rad. Prvi korak u takvoj analizi trebalo bi da bude sagledavanje odnosa ustava prema etnokulturnim fenomenima i međunacionalnim odnosima.

USTAVNOPRAVNI POREDAK I ETNOKULTURNI FENOMENI

Moderna ustavna država zasnovana je na narodnoj suverenosti koja podrazumijeva demokratsko ishodište i vršenje vlasti i na vladavini prava. U takvoj državi ne postoji jedinstveni model odnosa pravnog poretka prema etnokulturnim fenomenima i nema jednoobraznog pristupa njihovom regulisanju. Razlike između pojedinih ustavnih rješenja postoje kako u vezi sa nizom pitanja koja su od značaja za zaštitu nacionalne, jezičke i vjerske pripadnosti stanovništva, tako i u pogledu uticaja koji multikulturalnost (više nacionalnost, višejezičnost i/ili više konfesionalnost) imaju na ustavno regulisanje državnog uređenja i oblika političkog poretka. Takve razlike su produkt različitih pristupa osnovnim načelima na kojima počiva moderna demokratska država – načelu čovjekovih individualnih prava i načelu većine koje svakog čovjeka, nezavisno od njegove nacionalne, jezičke i vjerske pripadnosti, ili porijekla, tretira kao jednako-pravnog građanina, tako da se multikulturalnost može poimati kao društveno bogatstvo, ali i moguće ograničenje demokratiji, dok se načelo većine, kao ugaoni kamen demokratske teorije i ustanova, ne

⁶ Dworkin, R (Apr., 1975) *Hard Cases*, *Harvard Law Review*, Vol. 88, No. 6, p. 1057-1109.

može jednostavno primjeniti u višenacionalnim zemljama, a da ne izazove napetosti i vrlo lako, ozbiljne konflikte.⁷

Načelno posmatrano, može se uočiti postojanje dva tipa modela odnosa ustavnopravnog poretka prema etnokulturnim fenomenima – model ustavnopravnog (ne)priznavanja većinske nacije i nacionalnih manjina i model koji izražava različite ustavno-političke orijentacije u pogledu regulisanja međunacionalnih odnosa. U prvoj ravni posmatranja, u smislu ustavnog (ne)priznavanja većinske nacije i nacionalnih manjina, moguće je uočiti postojanje tri grupe država: 1. države čiji konstitutivni akti izražavaju ustavni princip jedinstvene nacije u smislu *demos -a* i koje ne poznaju i/ili ne priznaju kategoriju većinske nacije i nacionalnih manjina, niti u pravnom poretku predviđaju ikakve mjere zaštite pojedinih elemenata grupnog identiteta; 2. države čiji ustavi stanovništvo ne svrstavaju u „većinsko“ i „manjinsko“, pa time nemaju ustavnu kategoriju nacionalnih manjina, ali identitet pripadnika različitih zajednica štite posredstvom mehanizama zaštite jezika kojima se njihovi pripadnici služe i 3. države čiji ustavi normativno izražavaju postojanje većinskog naroda i nacionalnih, a ponekad i drugih, manjina, bez obzira na to kako se ona/one zvanično naziva/ju (nacionalna manjina, etnička ili nacionalna zajednica, narodnost, narodnosna grupa, itd).

U politikološkoj literaturi ističe se da je u okviru modela regulisanja međunacionalnih odnosa i njihovog uticaja na državno uređenje i politički sistem moguće razlikovati četiri osnovne mega ustavno-političke orijentacije: mažoritarne nacionalne države, pluralističko-vetirajućev ili konsocijacione modele, konsocijaciono-participacione modele i modele regionalne države.⁸ U kontekst takvih svrstavanja mogu se smjestiti i razlike koje se u savremenim radovima koji su posvećeni analizi pojedinih ustavnopravnih aspekata etnokulturnih fenomena ističu između, sa jedne strane, plurinacionalnih država kojima se označavaju države u kojima su „subdržavna nacionalna društva“ održala svoju individualnost i prema državi se ne pozicioniraju kao klasične interne manjine, već kao politički organizovani oblici uporedivi sa državom (poput Kvebeka, Katalonije ili Škotske) i multikulturnih država (u užem smislu), sa druge strane.⁹

U kontekstu izloženog, može se istaći da ustavnopravno priznavanje značaja multikulturalnosti i regulisanje njenih različitih aspekata može da rezultira: 1. ustavnim mehanizmima zaštite nacionalnih i drugih manjina ili pojedinih elemenata njihovog grupnog identiteta, 2. ustavnim dizajniranjem složenog državnog uređenja, bilo federalnog, shvaćenog kao uređenje koje počiva na dva konstitutivna stuba – građanima i federalnim jedinicama koje obavljaju sve tri funkcije državne vlasti i imaju pravo na ustavno samoorganizovanje i kao takve, participiraju u vršenju vlasti federacije, uključujući i u vršenju ustavotvorne vlasti,¹⁰ bilo u vidu regionalne države, shvaćene kao posebnog oblika države, između federalne i unitarne, u kojoj regionu obavljaju zakonodavnu, ali po pravilu, ne i ostale državne funkcije i ne

⁷ Stanovčić, V. (1996) Vladavina prava i suživot etničkih grupa, Položaj manjina u Saveznoj Republici Jugoslaviji, SANU, стр. 53. и 55.

⁸ Vasović, V. (1996) Država, demokratija i etnonacionalne manjine, Položaj manjina u Saveznoj Republici Jugoslaviji, SANU, str. 43.

⁹ Tierney, S. (2004) *Constitutional Law and National Pluralism*, Oxford University Press, p. 4-5.

¹⁰ Jovičić, M. (1973) *Savremeni federalizam*, Savremena administracija, Beograd.

učestvuju u vršenju ustavotvorne vlasti na državnom nivou, pri čemu je multikulturalnost izričito ili implicitno predviđena kao jedan od razloga za takvo državno uređenje¹¹ i 3. izričitim ili implicitnim ustavnim regulisanjem političkog poretka konsocijacione demokratije koja je, prema Lijphartovom modelu, organizovana oko principa velike koalicije između kulturnih različitosti, veta na stvari od vitalnog značaja za kontinuitet (manjinskih) zajednica, proporcionalnosti u predstavljanju i segmentalanoj autonomiji svake zajednice i koja ima za cilj uključivanje u proces raspodjele političke moći (*power sharing*) u kojem se sve zajednice koje participiraju osjećaju kao zastupljeni partneri.¹²

Uporedno ustavno pravo često poznaje slučajeve miješanja različitih elemenata navedenih modela i oblika koji, poput BiH, često izmiče jasnom teorijskom određenju. U tom smislu, problematika uporednopravnog uređivanja materije javnih praznika i načina njihovog obilježavanja biće razmotrena na primjerima nekoliko zemalja (Ujedinjenog Kraljevstva, Kanade, Španije i Belgije) kod kojih je multikulturalnost, u manjem ili većem obimu, uz istorijske i druge razloge, imala izvjesnog uticaja na složeno državno uređenje i oblik političkog poretka. No, prije dubljeg sagledavanja te problematike, pažnju bi valjalo usmjeriti ka pojmu praznika i otvorenih pitanja sa kojima se njihovo uređivanje može susresti.

JAVNI PRAZNICI

Skoro sve države u svijetu u svom pravnom poretku određuju javne i državno priznate praznike. Javni praznik, a često se u uporednom pravu nailazi i na pojam pravni praznik, je službeni dan kada se ne mora ići na posao ili u školu. Javni praznici su obično dani proslave i najčešće predstavljaju godišnjice značajnih istorijskih događaja, ili, po svojoj prirodi, mogu biti vjerske proslave. U tom smislu, javni i državno priznati praznici najčešće izražavaju kulturno i istorijsko nasljeđe države i, budući da su sastavni dio javnog poretka, osim u funkciji identifikacije, mogu da budu od značaja i za društvenu integraciju. Zapravo, garantovanje praznika dopire do srži kulturnog identiteta ustavne države.¹³ Praznici, kalendarski posmatrano, mogu padati na određeni dan u godini, biti vezani za određeni dan u nedjelji u određenom mjesecu ili pratiti druge kalendarske sisteme kao što je lunarni kalendar. Ako praznik pada u neradne dane, tačnije u dane nedjeljnog odmora, onda se često odlaže do sljedećeg radnog dana u sedmici. U svijetu postoje različite vrste javnih praznika.

Načelno posmatrano, prema svom poreklu, vrijednostima koje izražavaju, razlozima uspostavljanja i vezi koju imaju sa etnokulturnim grupama, svi praznici se mogu klasifikovati u tri kategorije: 1) javni praznici koji su u funkciji izgradnje nacije kroz komemoraciju događaja koji su važni za osnivanje države i/ili odgovarajuće političko-teritorijalne jedinice i/ili su od istorijskog značaja za većinsku, tačnije glavnu etnokulturnu grupu u državi. Ovi praznici se obično nazivaju: Dan nezavisnosti, Dan republike, Dan državnosti, Dan ustava, Dan ustanka, Dan oslobođenja, Dan slobode, Dan pobjede, Dan revolucije, Dan otpora, itd; 2) javni praznici koji izražavaju vjersko nasljeđe tradicionalnih vjeroispovesti u državi i koji su zasnovani na vjerskim svečanostima, kao što su: Dan Svih Svetih, Uskrs,

¹¹ Jovičić, M. (1996) *Regionalna država, Ustavopravna studija*, Vajat, Beograd.

¹² Lijphart, A. (1977) *Democracy in Plural Societies: A Comparative Exploration*, Yale University Press, New Haven 1977, p. 31, 41.

¹³ Häberle, P. (1987) *Feiertagsgarantien als kulturelle Identität des Verfassungsstaates*, Schriften zum Öffentlichen Recht 521, Duncker & Humblot, Berlin.

Božić, Bajram, Ramazan, Jom Kipur, Hanuka, i slično i 3) javni praznici koji se ne mogu direktno povezati sa državom ili većinskom nacijom ili etnokonfesionalnom grupom koja ih slavi, već je riječ o praznicima koji su univerzalnog karaktera kao što su: Nova godina, Dan žena, Praznik rada, Dan Evrope itd. ili su pak opšteg strukovnog karaktera, kao što su, primjera radi, školski praznici.

Drugačiju podjelu javnih praznika, sa formalnopravnog stanovišta, moguće je izvršiti na osnovu načina njihovog ustanovljenja i nivoa organizovanja javne vlasti na kojima su proklamovani. U smislu načina na koji su ustanovljeni, javni praznici se najčešće određuju odgovarajućim opštim aktom/ima u pravnom poretku, uglavnom zakonom/ima, ali u pojedinim državama postoji razlika između praznika nastalih običajnim putem i tzv. banka(rskih) praznika ustanovljenih zakonom ili vladarevom proklamacijom (npr. u Ujedinjenom Kraljevstvu – vidjeti dalji tekst). Takođe, javni praznici, u zavisnosti od nivoa javne vlasti na kojem su proklamovani, mogu biti državni, regionalni, tačnije pokrajinski i lokalni. Razumije se, u slučaju da su javni praznici priznati i određeni na nivou subdržavnih teritorijalnih jedinica, oni se najčešće određuju opštim aktima koje su te jedinice ovlaštene da donose (zakonima federalnih jedinica i autonomnih pokrajina i podzakonskim opštim aktima jedinica lokalne samouprave).

Pravno uređenje zvaničnih javnih praznika koji su u funkciji izgradnje nacije kroz komemoraciju događaja koji su važni za osnivanje države i/ili odgovarajuće političko-teritorijalne jedinice i/ili su od istorijskog značaja za većinsku, tačnije glavnu etnokulturnu grupu u državi i/ili odgovarajućoj političko-teritorijalnoj jedinici u multikulturnim državama može da tangira pitanja zabrane diskriminacije, zaštite grupnih identiteta i multikulturalnosti i ostvarivanja slobode vjeroispovijesti. Prije dubljeg sagledavanja te problematike, pažnju bi trebalo usmjeriti na pitanje koji praznici su u multikulturnim državama određeni kao javni praznici, kojim kategorijama pripadaju i sljedstveno tome, koju vrstu i obim zaštite uživaju u objektivnom pravnom poretku tih država.

Javni praznici u multikulturnim državama

Kao što je istaknuto, u pravnom poretku Ujedinjenog Kraljevstva pravi se akademska pravna razlika između javnih praznika koji su ustanovljeni običajima, zapravo nastali konvencijama u sistemu *common law-a* i tzv. banka(rskih) praznika koji su garantovani zakonom ili kraljevskom proklamacijom (iako se ti pojmovi često koriste naizmjenično, jer sa praktičnog stanovišta nema većih razlika) i kada većina ustanova i banaka ne radi,¹⁴ ali kada plaćeno odsustvovanje ili povećana zarada u slučaju rada nisu zajamčeni. Praznici koji imaju običajni karakter su, primjera radi, Božić i Veliki petak, ali ne u svim pokrajinama (npr. u Engleskoj, Velsu i Sjevernoj Irskoj su to običajni praznici, dok su u Škotskoj bankarski). Materija bankarskih praznika u savremeno doba regulisana je Zakonom o bankarskom i finansijskom poslovanju iz 1971. godine, koji je zamjenio Zakon o bankarskim praznicima iz 1871. godine i koji je usvojio Parlament Ujedinjenog Kraljevstva.¹⁵ U Zakonu se navode bankarski praznici po pokrajinama, ali se propisuje i mogućnost da se kraljev-

¹⁴ Pyper, D. (2015) *Bank and public holidays*, House of Commons Library, Briefing paper No. SN06170, 18 December 2015, p. 3; dostupno na: <https://researchbriefings.parliament.uk/ResearchBriefing/Summary/SN06170#fullreport> pristupljeno 11.04.2019.

¹⁵ Isto, p. 6.

skom proklamacijom utvrde novi bankarski praznici. Izdavanje kraljevskih proklamacija spada u prerogative krune, ali po nepisanoj ustavnoj konvenciji, kruna takve proklamacije izdaje po savjetu resornog ministra, tačnije rukovodioca nadležnog organa državne uprave (u slučaju praznika to je Departman za poslovanje, inovacije i vještine – *Department for Business, Innovation and Skills*, osim u slučaju Dana oranžista u Sjevernoj Irskoj koji se uspostavlja na osnovu savjeta državnog sekretara za Sjevernu Irsku). Zanimljivo je uočiti, da u Ujedinjenom Kraljevstvu osim svjetovnih, postoje praznici koji imaju vjersko porijeklo ili karakter i koji su od historijskog značaja za odgovarajuće pokrajine i određene etnokulturne grupe u njima. U njih se, načelno posmatrano, mogu uvrstiti dani posvećeni svecima koji se u historijskom nasljeđu smatraju zaštitnicima pokrajina – Sv. Andreje u Škotskoj, a u Sjevernoj Irskoj Sv. Patrika, pri čemu u Sjevernoj Irskoj u takve praznike spada i Dan oranžista ili praznik poznat po nazivu „Dvanaesti“.

Dan Sv. Andreje se na prostorima Škotske proslavlja još od XI vijeka. Važno je međutim uočiti da je dan posvećen sv. Andreji, iako je riječ o svecu zaštitniku Škotske i Škota, tek nedavno postao pravno priznati praznik. Naime, u izvornom tekstu Zakona o bankarskim praznicima, kao ni u tekstu Zakona iz 1971. godine, Sv. Andreja se ne određuje kao praznik. Do promjena u tom smislu došlo je 2006. godine kada je 29. novembra, dan uoči Sv. Andreje, škotski parlament koji je ustanovljen 1998. godine i koji ima zakonodavna ovlaštenja, usvojio Zakon o Danu Sv. Andreje kao bankarskom prazniku. Zakon je dobio kraljevsku saglasnost 15. januara 2007. godine što je iste godine dovelo i do izmjena u Zakonu o bankarskom i finansijskom poslovanju. Zanimljivo je uočiti da je izmenama Zakona o bankarskom i finansijskom poslovanju. Parlament UK je predvidio da je 30. novembar bankarski praznik, ali ga nije izričito odredio kao Dan sv. Andreje, baš kao što se ni škotske institucije ne libe da na svojim zvaničnim veb stranicama praznik označavaju kao Dan zaštitnika Škotske i kao nacionalnu proslavu škotskog identiteta i kulture,¹⁶ a u Memorandumu koji je u okviru škotskog Parlamenta, u skladu s Poslovníkom, pripremljen u kontekstu usvajanja Zakona o Danu Sv. Andreje, izričito je istaknuto da je razlog za ustanovljenje tog praznika činjenica, da je „Škotska jedna od nekoliko država u Evropi koja nema svoj zvanično ustanovljeni Nacionalni dan“.¹⁷

Sv. Patrik je za bankarski praznik proglašen izmjenama Zakona o bankarskim praznicima koji su u Parlamentu UK usvojene 1903. godine i koje su se odnosile samo na Irsku. Parlament Sjeverne Irske je 17. mart, Dan Sv. Patrika, priznavao i nakon 1920. godine.¹⁸ Dakle, taj praznik i u Sjevernoj Irskoj ima karakter bankarskog praznika još od 1903. godine, tako da Parlament te pokrajine nije svojim zakonodavstvom posebno uređivao pitanje tog praznika i načina njegovog obilježavanja ni nakon ustavne rekonstrukcije, odnosno obnove autonomije Sjeverne Irske izvršene usvajanjem Zakona o Sjevernoj Irskoj 1998.

¹⁶ <https://www.webarchive.org.uk/wayback/archive/20150218145516/http://www.gov.scot/Topics/People/standrewsdaybill> pristupljeno 26.04.2019.

¹⁷ Scottish Parliament, Passage of the St Andrew's Day Bank Holiday (Scotland) Bill 2005, SP Bill 41 (Session 2), subsequently 2007 asp 2, SPPB 103, Policy Memorandum, p.3,4 dostupno na: [https://external.parliament.scot/S2_Bills/St%20Andrews%20Bank%20Holiday%20\(Scotland\)%20Bill/BBV103.pdf](https://external.parliament.scot/S2_Bills/St%20Andrews%20Bank%20Holiday%20(Scotland)%20Bill/BBV103.pdf) pristupljeno 28.04.2018.

¹⁸ Cronin, M. Adair, D. (2002) *The Wearing of the Green, A history of St Patrick's Day*, Routledge, London and New York, p.175

godine i postizanja političkog Sporazuma iz Belfasta. S druge strane, Dan oranžista (12. jul) koji je posvećen Slavnoj revoluciji iz 1688. godine i pobjedi Vilijama Oranskog nad snagama katoličkog kralja Džejmsa II u bici kod Bojna 1690. godine, a kojom je započeo uspon i vlast protestanata u Irskoj, Britanska kruna svake godine proklamuje kao bankarski praznik u Sjevernoj Irskoj, na osnovu savjeta državnog sekretara za Sjevernu Irsku.

U Kanadi koja je federalnog državnog uređenja materija praznika je u nadležnosti kako federacije, tako i federalnih jedinica. Javni praznici su određeni zakonima. Na federalnom nivou postoji nekoliko praznika koji imaju *nacionalni* karakter i proslavljaju se i u svim federalnim jedinicama (Nova godina, Božić, Dan rada, itd). Osim njih, postoje i praznici koji su utvrđeni federalnim zakonodavstvom, ali u pogledu kojih, iako su nacionalnog karaktera, postoje izvjesni izuzeci, tačnije koji se ne proslavljaju u pojedinim federalnim jedinicama. Najzad, federalne jedinice su svojim zakonodavstvom predvidjele postojanje svojih praznika. U kontekstu ovog rada, zbog kulturne, nacionalne i vjerske posebnosti stanovništva, naročitu pažnju privlači regulisanje praznika u Kvebeku, posebno praznika koji je od istorijskog značaja za tu pokrajinu i frankofonsku etnokulturnu grupu u njoj. Riječ je o prazniku Rođenja Jovana Krstitelja koji se proslavlja 24. juna. Taj praznik je od kasnog XVII vijeka postao najpoštovaniji među frankofonskom zajednicom u Kanadi, a u XIX vijeku je, naročito pod uticajem Društva Svetog Jovana Krstitelja, koje je u svojim podružnicama okupljalo frankofonsko članstvo, obilježavanje tog praznika, osim religioznih, poprimilo i političku dimenziju. Na prijedlog tog društva, papa Pije X deklarirao je tog sveca zaštitnikom Kanađana francuskog porijekla.¹⁹ Godine 1925. Zakonom o radu koji je usvojen u parlamentu Kwebeka, praznik Rođenje Sv. Jovana Krstitelja postao je javni praznik u toj kanadskoj provinciji.²⁰ Do značajne promjene u pravnoj kvalifikaciji tog praznika došlo je 1977. godine, kada je premijer Kwebeka objavio, da će se praznik biti *nacionalni praznik Kwebeka (la fête nationale du Québec)*, što je parlament te federalne jedinice pretočio u zakonsko rješenje naredne godine donijevši Zakon o nacionalnom prazniku.²¹ Takvo rješenje je u simboličkom domenu izražavalo tendenciju konstituisanja Kwebeka kao *političke nacije* i zapravo je bilo u funkciji afirmacije suverenističkih tendencija.²²

Slično kao u Kanadi, i u Španiji koja je po svom državnom uređenju regionalna država, osim državnih, postoje i praznici autonomnih pokrajina. Zbog sastava stanovništva, ustavnog položaja i novije ustavne istorije, posebnu pažnju privlači pitanje javnih praznika u Kataloniji, naročito praznika koji je određen kao *Nacionalni dan Katalonije (Diada Nacional de Catalunya)*. Praznik se proslavlja svakog 11. septembra i predstavlja komemoraciju pada Barselone tokom Rata za špansko nasljeđe kada su tog dana 1714. snage Filipa V od

¹⁹ Zhu, L. (2012). *National Holidays and Minority Festivals in Canadian Nation-building*, electronic thesis, University of Sheffield, p. 56; dostupno na: http://www.theses.whiterose.ac.uk/2598/1/Zhu_Lianbi.doc, pristupljeno 27.04.2019.

²⁰ Isto, p. 275.

²¹ National Holiday Act dostupno na <http://legisquebec.gouv.qc.ca/en/ShowDoc/cs/F-1.1> pristupljeno 28.04.2019.

²² Traisnel, C. Protest Nationalisms in North America: A Study of the Role of the Sovereignist Movement in the Emergence of the New Qebec Nation in Canada, in Hutchins-Viroux, R. Tranmer, J. (ed.), (2009) *Nationalism in the English-Speaking World*, Cambridge Scholars Publishing, p. 56.

Španije definitivno pokorile Kataloniju i ukinule njenu samostalnost.²³ Proslava tog praznika u Kataloniji započela je krajem XIX vijeka, a institucionalizovana je 1931. godine, tokom Druge Republike kada su tadašnje katalonske vlasti organizovale prvu zvaničnu proslavu.²⁴ Za vrijeme diktature generala Franka javna proslava praznika je bila zabranjena. Obnovom demokratije i autonomnog statusa Katalonije stvoreni su uslovi za ponovno proslavljanje tog praznika. Parlament autonomne provincije Katalonije svoj prvodonijeti zakon upravo je posvetio Nacionalnom danu Katalonije.²⁵ Značaj i smisao tog praznika najbolje su objašnjeni u Preambuli Zakona u kojoj se navodi, da nacionalni oporavak „takođe prolazi kroz uvažavanje i uzdizanje svih onih simbola kroz koje se zajednice identifikuju sa sobom, jer oni (simboli – prim. autori) sintetizuju složenost istorijskih, društvenih i kulturnih faktora koji su korijeni svake nacionalne stvarnosti“ i da se među tim simbolima ističe „postojanje praznika, u kojem Nacija uzdiže svoje vrijednosti, pamti svoju istoriju i ljude koji su bili protagonisti i projekti za budućnost“, te da je, u tom smislu, katalonski narod ukazao da je 11. septembar „iako je značio bolno sjećanje na gubitak slobode i izražavao stav o opravdanosti i aktivnom otporu ugnjetavanju, takođe značio i nadu u potpuni nacionalni oporavak“. Takođe, Statut Katalonije iz 2006. godine koji predviđa da je Katalonija „nacija“ u članu 8. između ostalog, određuje 11. septembar kao *nacionalni* praznik te pokrajine.

Ustavno uređenje Belgije može se odrediti kao „dvostepeni federalizam“, „teritorijalni i jezički federalizam“, odnosno kao „mješavina teritorijalnog federalizma i konsocijacije, odnosno konsocijacione demokratije“.²⁶ To je jasno već na osnovu prvog člana Ustava Belgije koji opredjeljuje da je Belgija federativna država koja se sastoji od zajednica i regiona. Član 2. belgijskog Ustava određuje zajednice. Prema tom članu Ustava, Belgija obuhvata Flamansku, Francusku i zajednicu koja govori njemački („njemačku govornu zajednicu“). Zajednice su inače u ustavnom uređenju Belgije obrazovane od 1970. godine, dakle prije usvajanja važećeg Ustava. Članom 3. Ustava uređeni su regioni koji su konstitutivni elementi belgijske federacije. U tom članu jasno se određuje da Belgija obuhvata Flamanski region, Valonski region i Briselski region. Flamanski region nema svoje institucije, jer je posebnim zakonom predviđeno da nadležnosti tog regiona vrše organi te Zajednice, ali, u pravnom smislu, Flamanski region i Flamanska zajednica ostaju različiti pravni entiteti, tako da u Parlamentu Flamanske zajednice poslanici koji dolaze iz Brisela ne učestvuju u odlučivanju o pitanjima koja se odnose isključivo na Flamanski region.²⁷ S druge strane, u Frankofonskoj zajednici se od 1993. godine desio obrnuti proces, tako da su nadležnosti transferisane sa Francuske zajednice na Valonski region. Iako ne čine konstitutivne elemente belgijske federacije, Ustav opredjeljuje postojanje četiri jezičke oblasti (*Sprachgebiete*) – holandsku, francusku, dvojezičnu jezičku oblast Brisel –prijestonica i njemačku

²³ Katalonija je do tada bila principat koji je bio u uniji sa Kraljevstvom Aragona ali je imala svoj institucionalni sistem. U Ratu za špansko nasljeđe Katalonija je podržavala Habsburge.

²⁴ Imajući u vidu da je španski Kortes 9. septembra 1932. godine potvrdio prvi Statut Katalonije, proslava praznika se te godine pretvorila i u proslavu usvajanja tog akta.

²⁵ Zakon br.1/1980 dostupno na <https://web.archive.org/web/20140325005807/http://www.gencat.cat/diada/eng/legal.htm>, pristupljeno 28.04.2019.

²⁶ O teorijskim određenjima ustavnog uređenja Belgije više u Stanković, M.(2009) *Belgijski federalizam*, Službeni glasnik, Beograd.

²⁷ Peters, P. *Multinational federations: Reflections on the Belgian federal state*, in Burgess M. Pinder, J. (ed.), (2007) *Multinational Federations*, Routledge, London and New York, p. 39.

jezičku oblast. U članu 35. Ustav načelno opredjeljuje nadležnosti federalnih vlasti, zajednica i regiona. Organi federacije nadležni su samo za ona pitanja koja im Ustav ili na osnovu Ustava doneseni zakoni izričito utvrđuju. Među tim pitanjima ne spominju se javni praznici. U tom smislu, u Belgiji postoje državni, regionalni i praznici zajednica. U kontekstu predmeta ovog rada posebnu pažnju privlače javni praznici Francuske i Flamanske zajednice, naročito imajući u vidu da je riječ o proslavama istorijskih događaja koji, kao što će se u nastavku teksta istaći, imaju sasvim suprotnu istorijsku konotaciju.

Ustanovljavanje javnog praznika Francuske zajednice u Belgiji imalo je dugu istoriju. Godine 1913. „Valonski parlament“, neformalni skup koji je činila grupa militantnih političara stao je na stanovište da bi u Valonskoj regiji trebalo svake godine javno proslavljati posljednju nedjelju septembra u znak sjećanja na događaje iz tog perioda 1830. godine kada su tokom Belgijske revolucije Valonci odbili napad holandskih snaga (snaga Ujedinjenog Kraljevstva Holandije u čijem su sastavu belgijske provincije bile do tada) i proglasili privremenu vladu, a što je i bio uvod u stvaranje nezavisne belgijske države. Po uspostavljanju Francuske kulturne zajednice kao posebnog pravnog entiteta i njenog Savjeta (skupštine) početkom sedamdesetih godina XX vijeka, predloženo je donošenje dekreta (zakona Zajednice) prema kome bi se posljednja nedjelja septembra proslavljala kao valonski praznik. Budući da u to vrijeme Valonski region još uvijek nije bio uspostavljen, postavilo se pitanje nadležnosti Francuske zajednice da donosi opšti akt koji bi regulisao materiju praznika u Valonskom regionu (vidjeti dalji tekst), a što je naposljetku dovelo do toga da se 24. juna 1975. godine usvoji Dekret kojim je, iz očigledno praktičnih razloga, za praznik, ali samo Francuske zajednice, određen 27. septembar (dan kada su 1830. holandske trupe definitivno napustile Brisel), a što je dovelo i do revizije percepcije događaja iz 1830. godine i njihovog novog značenja prema kome se septembarski dani tumače kao zajednički rad Valonaca i naroda Brisela i njihova istorijska solidarnost zasnovana na privrženosti francuskom jeziku i kulturi.²⁸ Novim Dekretom od 3. jula 1991. godine kojim se određuju praznik i simboli francuske zajednice potvrđeno je da je 27. septembar praznik te Zajednice u Belgiji.²⁹ S druge strane, imajući u vidu naprijed navedeno, da se od 1993. godine, mnoge nadležnosti Francuske zajednice transferišu na Valonski region, od značaja je ukazati na činjenicu da je Parlament Valonskog regiona 23. jula 1998. godine donio Dekret (zakon regiona) prema kome je treća nedjelja septembra praznična u tom regionu, čime je jasno načinio razliku, kako u odnosu na odluku „Valonskog parlamenta“ iz 1913. godine, koji je želio da se praznično obilježava posljednja nedjelja tog mjeseca, tako i u odnosu na praznik čitave Francuske zajednice.³⁰ Bilo kako bilo, oba praznika, dakle kako praznik Francuske zajednice, tako i praznik Valonskog regiona, postoje u pravnom poretku Belgije.

²⁸ Istasse, C. (24 décembre 2013) Histoire et mémoire(s) : des Journées de Septembre 1830 aux fêtes de la Région wallonne et de la Communauté française, Les @nalyzes du CRISP en ligne, p.12, 13. Dostupno na: http://www.crisp.be/crisp/wp-content/uploads/analyses/2013-12-24-ACL-Istasse_C-2013-Histoire_et_memoire-s_des_Journees_de_Septembre_1830_aux_fetes_de_la_Region_wallonne_et_de_la_Communaute_fran%C3%A7aise.pdf, pristupljeno 17.04.2019. godine.

²⁹ Décret déterminant le jour de fête et les emblèmes propres à la Communauté française de Belgique D. 03-07-1991, dostupno na: https://www.gallilex.cfwb.be/document/pdf/20291_000.pdf, pristupljeno 28.04.2019. godine.

³⁰ Istasse, C. (24 décembre 2013) Histoire et mémoire(s) : des Journées de Septembre 1830 aux fêtes de la Région wallonne et de la Communauté française, Les @nalyzes du CRISP en ligne, p.13.

Kao što je istaknuto, praznik Flamanske zajednice u Belgiji ima sasvim suprotnu istorijsku konotaciju i drugačiju ustavnopravnu egzistenciju u odnosu na praznike Francuske zajednice i Valonskog regiona. Naime, u okviru flamanske etnolingvističke grupe u Belgiji još krajem XIX. vijeka od strane Nacionalnog saveza Flamanaca postignuta je saglasnost da se kao nacionalni praznik obilježava 11. jul,³¹ dan kada su 1302. godine flamanske snage potukle francuske trupe u boju poznatom pod nazivom „Zlatna mamuza“,³² ali ta odluka nije bila pravno obavezujuća. Po uspostavljanju Holandske kulturne zajednice kao posebnog pravnog entiteta u ustavnopravnom sistemu Belgije, u okviru te Zajednice, usvojen je 6. jula 1973. godine Dekret (zakon Zajednice) o njenoj zastavi, himni i prazniku kojim je 11. jul pravno određen kao praznik.³³ Dekret je nekoliko puta mijenjan, između ostalog i zbog toga što je kasnijim izmjenama zvanično određen i grb te Zajednice. Prva izmjena izvršena je 13. aprila 1988. godine,³⁴ a nakon toga i 7. novembra 1990. godine.³⁵ U svim potonjim verzijama Dekreta 11. jul je zadržan kao praznik. Dekret iz 1990. godine je pretrpio nekoliko izmjena kojima je regulisana upotreba zastave – 1996., 1997. i 1999. godine.³⁶ Budući da, kao što je istaknuto, organi Flamanske zajednice vrše nadležnosti Flamanskog regiona, praznik Flamanske zajednice ujedno je i praznik Flamanskog regiona.

Način obilježavanja javnih praznika u multikulturalnim državama

Pravno uređivanje praznika podrazumijeva i regulisanje pitanja načina njihovog obilježavanja. Načelno posmatrano, a kao što je istaknuto, javni praznik je službeni dan kada se ne mora ići na posao ili u školu i koji je najčešće praćen javnim obilježavanjem – javnom proslavom. Dok se pravnim aktima kojima se praznici ustanovljavaju po pravilu uređuju njihovi radnopravni efekti, način obilježavanja od strane javnih institucija i isticanje odgovarajućih simbola, kao i (eventualno) upravnopravni nadzor nad njihovim poštovanjem od strane pravnih i fizičkih lica, dotle se materija organizovanja i sadržine javnih proslava najčešće ne reguliše i predstavlja domen političke prakse.

Kao što je istaknuto, praznici Sv. Andreje i Sv. Patrika u Škotskoj, odnosno Sjevernoj Irskoj imaju karakter bankarskih praznika što, u radnopravnom smislu, znači da većina usta-

³¹ Istasse, C. (10 juillet 2014) Histoire et mémoire(s) : de la bataille des Éperons d'or du 11 juillet 1302 à la fête de la Communauté flamande, Les @analyses du CRISP en ligne, p.10. dostupno na: http://www.crisp.be/crisp/wp-content/uploads/analyses/2014-07-10_ACL-Istasse_C-2014-fete_de_la_Communaute_flamande.pdf, pristupljeno 11.04.2019. godine.

³² Bitka je navodno dobila taj naziv, jer je iza hiljada francuskih vitezova koji su ubijeni ostalo pregršt zlatnih mamuza - https://www.officeholidays.com/countries/belgium/golden_spurs.php.

³³ VOORSTEL VAN DECREET tot instelling van de nationale symbolen van de Nederlandse cultuurgemeenschap, dostupno na <http://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=1113473> pristupljeno 25.04.2019. godine.

³⁴ DECREET tot vaststelling van het wapen, de vlag, het volkslied en de feestdag van de Vlaamse Gemeenschap, dostupno na <http://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=1035430> pristupljeno 25.04.2019. godine.

³⁵ DECREET houdende vaststelling van het wapen, de vlag, het volkslied en de feestdag van de Vlaamse Gemeenschap, dostupno na <http://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=1031506>, pristupljeno 25.04.2019. godine.

³⁶ Važeća verzija Decreet houdende vaststelling van het wapen, de vlag, het volkslied en de feestdag van de Vlaamse Gemeenschap, dostupna na: <https://codex.vlaanderen.be/Zoeken/Document.aspx?DID=1003263&param=informatie> pristupljeno 25.04.2019. godine.

nova i banaka ne radi, ali da plaćeno odsustvovanje ili povećana zarada u slučaju rada, nisu izričito zakonski zajamčeni, već se ugovorno regulišu između zaposlenih i poslodavaca. U tom smislu, u Škotskoj i Sjevernoj Irskoj nema posebno regulisanog upravnog nadzora nad poštovanjem obaveza u vezi sa tim praznicima, već je to pitanje prepušteno sudskoj zaštiti. U škotskom Zakonu navodi se samo da će, u slučaju da praznik pada u subotu ili nedjelju, prvi naredni ponedjeljak biti neradni dan, a istovjetno je i u Sjevernoj Irskoj. S druge strane, škotska Vlada je odredila da je Dan Sv. Andreje neradni za sve zaposlene u vladinim institucijama i po tome pruža primjer ostalim poslodavcima,³⁷ dok u Sjevernoj Irskoj praznik Sv. Patrika i 12. jul spadaju u opseg maksimalnih 12 dana izostanka za zaposlene u administraciji te pokrajine, pri čemu ostale vrste odsustva mogu umanjiti to pravo.³⁸

Posebno zanimljivo pitanje u tim pokrajinama Ujedinjenog Kraljevstva je isticanje simbola na javnim zgradama u kontekstu obilježavanja ovih praznika. Budući da je materija isticanja simbola u nadležnosti škotskih institucija, Vlada te pokrajine usvojila je januara 2007. godine Uputstvo o isticanju zastava kojim je propisano da se zastava Sv. Andreje ističe na zgradama izvršne grane vlasti te pokrajine svaki dan³⁹, te, u tom smislu, sam praznik ne igra značajnu ulogu u pogledu isticanja simbola. S druge strane, zanimljivo je istaći da se škotska zastava (zastava Sv. Andreje) ističe i na zgradama organa Ujedinjenog Kraljevstva u Škotskoj, ali samo na praznik Sv. Andreje i samo u slučaju da zgrada ima dva mjesta za isticanje zastava, a pod uslovom da se škotska zastava ne ističe superiornije u odnosu na zastavu Unije.⁴⁰ Sasvim je drugačija situacija u Sjevernoj Irskoj. Naime, prema Zakonu o Sjevernoj Irskoj iz 1998. godine, regulisanje isticanja zastava postalo je materija u nadležnosti te pokrajine, ali je nakon suspenzije rada Parlamenta i Vlade Sjeverne Irske iz 2000. godine sva zakonodavna nadležnost Parlamenta te pokrajine prenesena na Parlament Ujedinjenog Kraljevstva koji ju je vršio kroz tzv. naredbe u Savjetu.⁴¹ Naredbom u Savjetu iz 2000. godine⁴² dato je ovlašćenje državnom sekretaru za Sjevernu Irsku da reguliše upotrebu zastava na vladinim zgradama, pri čemu se takvim zgradama smatraju one u kojima u cjelini ili u većem broju rade službenici sjevernoirske administracije. Prema Pravilniku (*Regulations*) koji je državni sekretar donio iste godine, na takvim zgradama,

³⁷ <https://www.webarchive.org.uk/wayback/archive/20150218145516/http://www.gov.scot/Topics/People/standrewsdaybill> pristupljeno 15.05.2019. godine.

³⁸ Northern Ireland Civil Service handbook, 3.06 Public and Privilege Holidays, section 1. dostupno na: <https://www.finance-ni.gov.uk/sites/default/files/publications/dfp/HR%20policy%203%2006%20Public%20and%20Privilege%20Holidays%20v%207%200.pdf>, pristupljeno 19.05.2019. godine.

³⁹ Navedeno prema Williams, K. Walpole, J. (2008) *The Union Flag and Flags of the United Kingdom*, Standard Note: SN/PC/04474, p.8, dostupno na: <https://web.archive.org/web/20090618161731/http://www.parliament.uk/commons/lib/research/briefings/snpc-04474.pdf>, pristupljeno 20.05.2019. godine.

⁴⁰ Isto, n.m. Vidjeti i Dates for flying the Union Flag on UK government buildings in 2019, dostupno na <https://www.gov.uk/guidance/designated-days-for-union-flag-flying>, pristupljeno 21.05.2019. godine.

⁴¹ O naredbama u Savetu videti Jovičić, M. (1984) *Veliki ustavni sistemi*, IRO Svetozar Marković, Beograd, str. 51.

⁴² The Flags (Northern Ireland) Order 2000 dostupno na: http://www.legislation.gov.uk/nisi/2000/1347/pdfs/uksi_20001347_en.pdf, pristupljeno 21.05.2019. godine.

ističe se samo zastava Unije, dok je upotreba drugih zastava zabranjena.⁴³ To zapravo znači da se u Sjevernoj Irskoj na dan Sv. Patrika ističe samo zastava Unije. Veoma je zanimljivo istaći da istim Pravilnikom Dan oranžista nije određen kao praznik na koji se na zgradama sjevernoirske administracije ističe zastava Unije. Za oba praznika se u Sjevernoj Irskoj organizuju parade ali su njihov organizator najčešće jedinice lokalne samouprave i privatna udruženja. Dok su u prošlosti parade izazivale značajne kontroverze i ozbiljne bezbjednosne probleme, danas se, naročito u kontekstu parada za Dan Sv. Patrika, smatra da su takve parade izgubile konfliktni karakter, jer se u njih uključuje sve više učesnika protestantske konfesije, a što naročito nastoje da obezbijede i vlasti lokalnih samouprava.⁴⁴

Zakonom o nacionalnom prazniku Kvebeka propisano je da će, u slučaju da nacionalni praznik te pokrajine – 24. jun (Rođenje Jovana Krstitelja) pada u subotu ili nedjelju, prvi naredni ponedjeljak biti neradni dan. Zakonom su propisana prava radnika na nadoknadu zarade za taj dan, kao i pravo na odsustvovanje sa posla u druge dane, u slučaju da je zbog prirode posla neophodno raditi na taj dan. Zakon izričito predviđa da se odnosi i na zaposlene u upravi Kvebeka i da je Ministarstvo rada te federalne jedinice nadležno za implementaciju Zakona, što podrazumijeva i odgovarajući upravni nadzor nad poštovanjem odredbi Zakona. Od Protokola koji je 1984. godine zaključen između vlade Kvebeka i Nacionalnog pokreta predviđeno je da je ta organizacija nadležna za distribuciju vladinih grantova i za organizovanje javne proslave tog praznika. Ta organizacija od 1998. godine priprema Vodič za aktivnosti za nacionalnu proslavu Kvebeka koji jasno izražava namjera vlasti da praznik sve više ima *nacionalni karakter naroda Kvebeka*.⁴⁵ S druge strane, federalne vlasti su nastojale da proslavu tog praznika predstavljaju kao izraz kanadskog multikulturalizma.⁴⁶ *Nacionalni* karakter praznika i instistiranje vlasti Kvebeka i organizatora javnih proslava, posebno suverenističke orijentacije, da je riječ o prazniku *svih stanovnika Kvebeka*, dakle kako frankofonskog, tako i anglofonskog stanovništva, nametnulo je značajno pitanje na kojem jeziku će se odvijati aktivnosti prilikom javnih proslava i da li je uputno da na javnim proslavama učestvuju izvođači koji nastupaju na engleskom jeziku. Rješenje je pronađeno u stavu organizatora da je takvo učešće moguće, ali da je potrebno očuvati dominantnost francuskog jezika i frankofonskog nasljeđa.⁴⁷

U Kataloniji se 11. septembar, iako to nije izričito propisano Zakonom iz 1980. godine takođe proslavlja neradno. Tog dana javne ustanove i škole ne rade, a zvaničnu proslavu

⁴³ Flags Regulations (Northern Ireland) 2000 dostupno na: http://www.legislation.gov.uk/nisr/2000/347/pdfs/nisr_20000347_en.pdf pristupljeno 21.05.2019. godine.

⁴⁴ U tom smislu, u literaturi se ističe primjer parade koja je održana u Belfastu 2011. – vidjeti više u: Keenan, K (2015) St. Patrick's Day Becomes Us: A New Parade for a New Belfast, in Skinner, J. Bryan, D. (2015). *Consuming St. Patrick's Day*, Cambridge Scholars Publishing, Cambridge, p. 114-121.

⁴⁵ Hutchins-Viroux, R. Tranmer, J. (ed.) (2009) *Nationalism in the English-Speaking World*, Cambridge Scholars Publishing, Cambridge, p. 57.

⁴⁶ L. Zhu, p. 165.

⁴⁷ Takve su debate vođene naročito prilikom proslava 2008. i 2009. godine. <https://web.archive.org/web/20140808042233/http://www.newswire.ca/en/story/413993/langue-des-celebrations-de-la-fete-nationale-lake-of-stew-et-bloodshot-bill-chanteront-aussi-en-francais>, pristupljeno 22.05.2019. godine.

organizuju katalonska Vlada i Parlament.⁴⁸ Važno je istaći da sa zvaničnom proslavom korespondira masovna, kako javna, tako i privatna upotreba katalonskih simbola. Javne proslave tog praznika, kao što je poznato, često bivaju iskorišćene za promociju separatističkih tendencija Katalonije.

U Belgiji zvanične institucije Francuske i Flamanske zajednice, kao i Valonskog i Flamanskog regiona (vidjeti prethodni tekst), a takođe i škole, ne rade na dan proslave 27. septembra (Valonski region i preostale institucije Francuske zajednice), odnosno bitke „Zlatne mamuze“ (Flamanska zajednica i Flamanski region). Privatni poslodavci nisu u striktnoj obavezi da zaposlenima obezbijede slobodan dan (vidjeti dalji tekst). Ako ti praznici padaju u neradan dan, onda se, kao i u drugim slučajevima u uporednom pravu, za zaposlene koji ga mogu proslavljati prenosi na prvi radni dan. Posebno pitanje u vezi sa načinom obilježavanja tih praznika u belgijskom kontekstu odnosi se na upotrebu odgovarajućih simbola tih zajednica/regiona i to kako zbog isprepletanosti tih organa, tako i zbog postojanja regiona Brisel u kojem se takođe nalaze institucije zajednica. Prema čl. 5. Dekreta Francuske zajednice iz 1991. godine, zastava te Zajednice (koja je određena istim Dekretom) obavezno se ističe *na svim službenim zgradama* (podv. autori) Valonskog regiona, dok se u dvojezičnom regionu Briselske prijestonice, ističe u javnim zgradama u kojima su uspostavljene institucije koje se smatraju isključivo institucijama Francuske zajednice. Inače, od 1981. godine Parlament i Vlada tog regiona biraju grad koji će biti domaćin centralne manifestacije kojom se proslavlja praznik.⁴⁹ Prema čl. 6a važeće verzije Dekreta o zastavi, grbu, himni i prazniku Flamanske zajednice, zastava te zajednice ističe se 11. jula na javnim zgradama u Flamanskom regionu, a takođe istog datuma u dvojezičnoj oblasti glavnog grada Brisela, ali na javnim zgradama u kojima se nalaze službe Flamanske vlade ili Flamanskog parlamenta ili institucije koje zavise od Flamanske zajednice ili Flamanske regije, kao i na javnim zgradama u kojima su osnovane ustanove koje se, zbog svojih aktivnosti ili organizacije, imaju smatrati isključivo institucijama Flamanske zajednice.

Zabrana diskriminacije i zaštita grupnih identiteta i multikulturalnosti u kontekstu javnih praznika

U svim analiziranim državama u kojima postoje javni praznici koji su važni za osnivanje države i/ili odgovarajuće političko-teritorijalne jedinice i/ili su od istorijskog značaja za većinsku, tačnije glavnu etnokulturnu grupu u državi i/ili u odgovarajućoj političko-teritorijalnoj jedinici zajamčena je zabrana diskriminacije i veoma su razvijeni mehanizmi zaštite od diskriminacije. Ni u jednoj od analiziranih država pravni akti kojima su proglašeni opisani praznici nisu smatrani diskriminatornim. Štaviše, tamo gdje se, makar i uzgred i u najširem smislu u vezi sa opisanom tematikom, postavilo bilo kakvo pitanje koje tangira zabranu diskriminacije i zaštitu multikulturalnosti, nadležni organi su stajali na stanovištu da ta zabrana nije narušena, odnosno da je takva zaštita obezbjeđena.

U Ujedinjenom Kraljevstvu praznici Sv. Andreje i Sv. Patrika i pravni akti kojima su oni ustanovljeni nisu bili predmet posebnog sudskog ispitivanja, tačnije od donošenja Zakona o ljudskim pravima ni za jedan zakonski akt kojim su ti praznici proklamovani su-

⁴⁸ <https://web.archive.org/web/20140325010104/http://www.gencat.cat/diada/eng/actes.htm>_ pristupljeno 23.05.2019. godine.

⁴⁹ <http://www.federation-wallonie-bruxelles.be/index.php?id=110>_ pristupljeno 29.04.2019. godine.

dovi nisu donijeli deklaraciju o o nesaglasnosti (*Declaration of incompatibility*) sa Zakonom o ljudskim pravima.⁵⁰ U toku parlamentarne procedure za donošenje Zakona o Danu Sv. Andreje u škotskom parlamentu, Komisija za rasnu jednakost je u parlamentarnom brifingu u novembru 2004. godine istakla da (...) “Sv. Andrija ima potencijal da postane simbol raznolike i integrisane Škotske (...) “te da je riječ o „ (...) internacionalnoj figuri koja nikada nije posjetila Škotsku za života, ali koja se sada smatra škotskom“.⁵¹ Štaviše, upravo polazeći od stava da bi kritičari uvođenja Sv. Andreje kao praznika mogli da pokrenu pitanje kako jedan hrišćanski svetac ili bilo koja religiozna figura, može da bude ujedinjujući faktor u multikonfesionalnom ili sekularnom društvu, u *Policy Memorandum – u* uz Zakon o Danu Sv. Andreje škotski Parlament navodi da je Međuverski savet Škotske u konsultacijama povodom usvajanja tog Zakona istakao da „podržava nacionalni praznik za Škotsku i da bi ga smatrao mogućnošću za slavljenje multireligijske i multikulturalne prirode škotskog društva, kao i škotske kulture i istorije».⁵² U Sjevernoj Irskoj pitanje diskriminacije u kontekstu praznika koji imaju javni karakter u toj pokrajini postavilo se u širem smislu – u vezi sa isticanjem simbola tokom tih praznika. Komisija za ljudska prava Sjeverne Irske, nacionalna institucija za ljudska prava ustanovljena od strane Vlade UK, a na osnovu Sporazuma iz Belfasta, u svojoj Informaciji o isticanju zastava iz 2011. godine, stoji na načelnom stanovištu da odgovor na pitanje da li isticanje određenih zastava (u ovom slučaju zastava Unije i Irske trikolore) predstavlja izvjesnu povredu ljudskih prava zavisi od konteksta i razloga isticanja zastava, uz opasku da, bar kada je riječ o isticanju zastava od strane javnih institucija, budući da to pitanje ne predstavlja materiju regulisanu niti jednim instrumentom koji je posvećen ljudskim pravima, nema direktnog ljudskog prava na „vijorenje zastave za nas“, bas kao što nema ni direktnog prava da „nema zastave koja će vijoriti nad nama“.⁵³ Komisija međutim stoji na stanovištu da se sloboda izražavanja u skladu sa čl. 10. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, pod koju se isticanje zastava podvodi, može ograničiti, ali identifikujući četiri konteksta u kojima može doći do isticanja zastave („proslava kulturnog identiteta“, „obilježavanje svečanog događaja“, „zastrašivanje“ i „označavanje teritorije“), obilježavanje svečanog događaja, u koje svakako spada i isticanje zastava tokom praznika, ne prepoznaje kao mo-

⁵⁰ Prema čl. 4. i 10. Zakona o ljudskim pravima sudovi mogu da donesu takvu deklaraciju u slučaju da neki zakon nije u skladu sa Zakonom o ljudskim pravima. Takva deklaracija o nesaglasnosti nema neposredno dejstvo ali predstavlja snažnu podršku parlamentu da zakon u pitanju izmeni ili ukine – v. D. Vranjanac, Zakon o ljudskim pravima (The Human Rights Act) i njegov uticaj na ustavni sistem Velike Britanije, *Pravni zapisi*, God. V, br. 1 (2014), str. 89.

⁵¹ Scottish Parliament, Passage of the St Andrew's Day Bank Holiday (Scotland) Bill 2005, SP Bill 41 (Session 2), subsequently 2007 asp 2, SPPB 103, Policy Memorandum, p. 5 dostupno na: [https://external.parliament.scot/S2_Bills/St%20Andrews%20Bank%20Holiday%20\(Scotland\)%20Bill/BBV103.pdf](https://external.parliament.scot/S2_Bills/St%20Andrews%20Bank%20Holiday%20(Scotland)%20Bill/BBV103.pdf), pristupljeno 28.04.2018. godine.

⁵² Isto, n.m.

⁵³ Northern Ireland Human Rights Commission, Flag Flying, Briefing Paper on Human Rights Compliance and Commission Policy, February 2011, par. 2-7. Upravo polazeći od izloženog stava, Komisija je u jednom predmetu, a povodom pitanja da li su britanskim državljanima koji imaju prebivalište u Severnoj Irskoj narušena ili uskraćena prava na jednakost sa ostalim britanskim državljanima zbog toga što se u pojedinim dijelovima Sjeverne Irske ne ističe zastava Unije, stala na stanovište da se iz slobode izražavanja ne može izvesti obaveza isticanja bilo koje zastave, a da nije očigledno da je bilo koje drugo pravo britanskih državljana tangirano činjenicom da zastava unije ne vijori za njih – Isto, par. 25.

tivaciju koja može da dovede do legitimnog ograničavanja slobode izražavanja, odnosno isticanja zastava.⁵⁴

U Belgiji pravni akti zajednica kojima su ustanovljeni njihovi praznici bili su predmet ograničenog sudskog ispitivanja. Jedini slučaj u dosadašnjoj belgijskoj istoriji odigrao se pred Državnim savjetom (Upravnim sudom) koji je 4. oktobra 1972. godine povodom zahtjeva predsjednika Francuske kulturne zajednice da dâ mišljenje o nadležnosti Savjeta te zajednice da ustanovi praznik i da se taj praznik odnosi i na Valonski region, a kao posljedica izrade nacrtu takvog Dekreta od strane Savjeta te Zajednice, širim tumačenjem stao na stanovište da u kulturna pitanja koja spadaju u nadležnost Zajednice ulazi i materija praznika, ali da nametanje prestanka rada svim poslodavcima nadmašuje nadležnost Savjeta (iz tog razloga danas privatni poslodavci nisu u striktnoj obavezi da zaposlenima obezbijede slobodan dan), kao i da je otvoreno pitanje da li Francuska zajednica može odrediti praznik za Valonski region.⁵⁵ Nikakvo pitanje narušavanje zabrane diskriminacije ustanovljenjem praznika zajednica nije bilo niti pokrenuto, niti razmatrano, kako u tom slučaju, tako ni u potonjoj praksi tog Suda, kao ni kasnije uspostavljenog Ustavnog suda Belgije, iako, kao što je istaknuto, praznici tih zajednica imaju sasvim suprotnu poruku i istorijsku konotaciju. Čak i da je došlo do normativne kontrole pred Ustavnim sudom Belgije, osnovano se može pretpostaviti da ti akti ne bi bili kasirani, jer je osnovna karakteristika rada tog Suda široka interpretacija nadležnosti zajednica i regiona što, uz osiguranje poštovanja ljudskih prava i sloboda u skladu sa praksom Evropskog suda za ljudska prava, osigurava koherentno tumačenje belgijskog Ustava.⁵⁶ Štaviše, u dijelu belgijske ustavnopravne nauke, a upravo povodom Odluke Ustavnog suda BiH o kojoj se govori u uvodu ovog rada, kroz razmatranje hipotetičke situacije i odluke belgijskog Ustavnog suda o eventualno diskriminatornom karakteru praznika Flamanske zajednice, istaknuta su pitanja da li bi takvom odlukom Ustavni sud išao dalje od implicitnih i eksplicitnih granica svoje nadležnosti i rizikovao sopstvenu reputaciju i legitimitet tako što bi uzeo slučaj koji bi zapalio strasti između zajednica i ne bi li Flamanska zajednica jednu takvu odluku smatrala napadom na svoj identitet i autonomiju?⁵⁷

Odredba Statuta Katalonije o nacionalnom prazniku bila je predmet ocjene ustavnosti od strane Ustavnog suda Španije u okviru postupka u kojem je osporena ustavnost većeg broja odredbi Statuta. Po mišljenju pokretača postupka, pridjev *nacionalni* u kontekstu simbola i praznika Katalonije nedvosmisleno se odnosi na katalonsku naciju, a što je u suprotnosti sa konceptom jedinstva i nedjeljivosti španske nacije u kojoj Ustav Španije ima svoje

⁵⁴ Isto, par. 16.

⁵⁵ Odluka Državnog savjeta dostupna na: <http://www.raadvst-consetat.be/dbx/avis/11727.pdf#search=d%C3%A9cret%20relative%20au%20drapeau%20et%20%C3%A0%20la%20date%20de%20la%20f%C3%AAte%20de%20la%20Communaut%C3%A9%20culturelle%20fran%C3%A7aise>, pristupljeno 29.04.2019. godine.

⁵⁶ Više o tome u P. Peters, J. Mosselmans, The Constitutional Court of Belgium: Safeguard of the Autonomy of Communities and Regions, in N. Aroney, J. Kincaid (ed.), (2017). *Courts in Federal Countries: Federalists or Unitarists?*, University of Toronto Press, Toronto, p. 69-102.

⁵⁷ Graziadei, S. *The Unconstitutional Holiday: Bosnian Constitutional Court annuls Serb Republic Day*, Verfassungsblog on matters constitutional, <https://verfassungsblog.de/11971/>, pristupljeno 05.05.2019. godine.

temelje u skladu sa članom 2. Polazeći od shvatanja da se u kontekstu kategoričkog značenja člana 2. Ustava Španije, spominjanje nacionalne stvarnosti Katalonije mora smatrati izuzetom iz okvira bilo kojeg pravnog tumačenja, pri čemu se ne dovodi u pitanje koncept da je ideološko, istorijsko ili kulturno samopredstavljanje grupe kao nacionalne realnosti u bilo kom kontekstu koji nije pravni i ustavni, potpuno prihvatljivo u demokratskom pravnom sistemu, kao izraz savršeno legitimne ideje, Ustavni sud Španije je zaključio da termini «nacija» i «nacionalna stvarnost» koji se koriste u preambuli Statuta Katalonije nemaju nikakav interpretativni pravni efekat, a da se termin „nacionalni“ u kontekstu praznika i simbola koji se navode u članu 8.1 Statuta takođe slaže sa Ustavom koji se tumači u smislu da se ovaj izraz isključivo odnosi, u smislu i upotrebi, na simbole Katalonije, “kao nacionalnosti” i da je integrisan u “nerazdvojno jedinstvo španske nacije” kako je utvrđeno u članu 2 Ustava Španije. Ustavni sud je tehnikom interpretativne odluke zadržao na snazi odredbu čl. 8. Statuta Katalonije pod uslovom da se tumači na izloženi način.⁵⁸

U Kanadi, uprkos veoma bogatoj praksi Vrhovnog suda te države o ustavnosti zakona Kvebeka,⁵⁹ nije bilo slučaja ocjenjivanja ustavnosti Zakona o nacionalnom prazniku te provincije. Imajući u vidu ustavnu dinamiku kanadskog kooperativnog federalizma, a posebno shvatanje Vrhovnog suda te države u pogledu eventualne secesije Kvebeka,⁶⁰ jasno je da bi bilo kakav pokušaj osporavanja ustavnosti Zakona o nacionalnom prazniku Kvebeka bio osuđen na neuspjeh.

ZAKLJUČAK

Problematika zvaničnih javnih praznika, naročito onih koji su u funkciji izgradnje nacije kroz komemoraciju događaja koji su važni za osnivanje države i/ili odgovarajuće političko-teritorijalne jedinice i/ili su od istorijskog značaja za većinsku, tačnije glavnu etnokulturnu grupu u državi i/ili odgovarajućoj političko-teritorijalnoj jedinici u multikulturnim državama može da tangira pitanja zabrane diskriminacije, zaštite grupnih identiteta i multikulturalnosti i ostvarivanja slobode vjeroispovijesti. Međutim, ukoliko se pođe od ispravnog shvatanja prema kome se u demokratskom pravnom sistemu ne dovodi u pitanje koncept da je ideološko, istorijsko ili kulturno samopredstavljanje grupe u smislu etnosa i/ili subdržavnog entiteta *kao nacionalne realnosti* u bilo kojem kontekstu koji nije pravni i ustavni, potpuno prihvatljivo kao izraz savršeno legitimne ideje, kako to u svojoj praksi ističe Ustavni sud Španije, utoliko prije se mora prihvatiti stanovište da je u multietničkom društvu koje se zasniva na uvažavanju i poštovanju različitosti kao osnovnih vrijednosti demokratskog društva, upravo izražavanje takvih različitosti, u kontekstu koji je ustavnopravni, političko-loški posmatrano značajnije i ustavnopravno prihvatljivije nego što je to jačanje nekakvog zajedničkog kolektivnog identiteta. Takav se zaključak posebno odnosi i na javne praznike

⁵⁸ STC no. 31/2010 nezvanični prevod na engleskom dostupan na: <https://www.tribunalconstitucional.es/ResolucionesTraducidas/31-2010,%20of%20June%202028.pdf>, pristupljeno 22.05.2019. godine.

⁵⁹ Vidjeti o tome više u : Brouillet, E. The Supreme Court of Canada: The Concept of Cooperative Federalism and Its Effect on the Balance of Power, in N. Aroney, J. Kincaid (ed.), (2017) *Courts in Federal Countries: Federalists or Unitarists?*, University of Toronto Press, Toronto, p. 135-164.

⁶⁰ Vidjeti: Savjetodavno mišljenje Vrhovnog suda Kanade o secesiji Kvebeka - Reference re Secession of Quebec, [1998] 2 SCR 217, 1998 CanLII 793 (SCC), dostupno na: <https://www.canlii.org/en/ca/scc/doc/1998/1998canlii793/1998canlii793.html>, pristupljeno 24.05.2019. godine.

koji nemaju simboliku kolektivnog sjećanja, već, upravo suprotno, nerijetko predstavljaju proslave istorijskih događaja koji imaju suprotnu istorijsku konotaciju. Zbog toga, kako to uporednopravni primjeri pokazuju, u državama u kojima je ustavnopravna akomodacija nacionalnog pluralizma kroz aranžmane složene državne strukture i/ili konsocijacione demokratije već predmet društvenog *modus vivendi* – ja, pravno određivanje praznika i uređivanje načina njihovog proslavljanja nije, a teško da bi moglo i da bude, pravno shvaćeno kao diskriminacija. Upravo suprotno, javni praznici, makar imali suprotnu istorijsku konotaciju i ustavnopravnu egzistenciju, predstavljaju doprinos multikulturalnosti. Budući da u državama u kojima je ustavnopravna akomodacija nacionalnog pluralizma izvršena kroz aranžmane složene državne strukture i/ili konsocijacione demokratije javni praznici nisu, niti u pravnom smislu mogu da budu, diskriminatorni, već da predstavljaju doprinos multikulturalnosti, javni tumači takvih akomodacija i aranžmana, uključujući i sudove, koji imaju, u najmanju ruku, odgovornost da svojim tumačenjima omoguće da takve akomodacije i aranžmani funkcionišu,⁶¹ nikada nisu osporili takve praznike.

LITERATURA:

- Brouillet, E. The Supreme Court of Canada: The Concept of Cooperative Federalism and Its Effect on the Balance of Power, in N. Aroney, J. Kincaid (ed.), (2017) *Courts in Federal Countries: Federalists or Unitarists?*, University of Toronto Press, Toronto.
- Cronin, M. Adair, D. (2002) *The Wearing of the Green, A history of St Patrick's Day*, Routledge, London and New York.
- Dworkin, R (Apr., 1975) *Hard Cases*, Harvard Law Review, Vol. 88, No. 6.
- Graziadei, S. The Unconstitutional Holiday: Bosnian Constitutional Court annuls Serb Republic Day, *Verfassungsblog on matters constitutional*, <https://verfassungsblog.de/11971/>
- Häberle, P. (1987) *Feiertagsgarantien als kulturelle Identität des Verfassungsstaates*, Schriften zum Öffentlichen Recht 521, Duncker & Humblot, Berlin
- Hutchins-Vioux, R. Tranmer, J. (ed.) (2009) *Nationalism in the English-Speaking World*, Cambridge Scholars Publishing, Cambridge.
- Istasse, C. (24 décembre 2013) *Histoire et mémoire(s) : des Journées de Septembre 1830 aux fêtes de la Région wallonne et de la Communauté française*, Les @nalyzes du CRISP en ligne, dostupno na: http://www.crisp.be/crisp/wp-content/uploads/analyses/2013-12-24-ACL-Istasse_C-2013-
- Istasse, C. (10 juillet 2014) *Histoire et mémoire(s) : de la bataille des Éperons d'or du 11 juillet 1302 à la fête de la Communauté flamande*, Les @nalyzes du CRISP en ligne, dostupno na: http://www.crisp.be/crisp/wp-content/uploads/analyses/2014-07-10_ACL-Istasse_C-2014-fete_de_la_Communaute_flamande.pdf
- Jovičić, M. (1973) *Savremeni federalizam, Savremena administracija*, Beograd.
- Jovičić, M. (1984) *Veliki ustavni sistemi*, IRO Svetozar Marković, Beograd.
- Jovičić, M. (1996) *Regionalna država, Ustavnopravna studija, Vajat*, Beograd.
- Keenan, K (2015) *St.Patrick's Day Becomes Us: A New Parade for a New Belfast*, in Skinner, J. Bryan, D. (2015). *Consuming St.Patrick's Day*, Cambridge Scholars Publishing, Cambridge.
- Lijphart, A. (1977) *Democracy in Plural Societies: A Comparative Exploration*, Yale University Press, New Haven 1977.
- Peters, P. *Multinational federations: Reflections on the Belgian federal state*, in Burgess M. Pinder, J. (ed.), (2007) *Multinational Federations*, Routledge, London and New York.
- Peteers, P. Mosselmans, J. *The Constitutional Court of Belgium: Safeguard of the Autonomy of Communi-*

⁶¹ Schwartz, A. (2011). *Patriotism or Integrity? Constitutional Community in Divided Societies*, *Oxford Journal of Legal Studies*, Vol. 31, No. 3, p. 526.

- ties and Regions, in N. Aroney, J. Kincaid (ed.), (2017). *Courts in Federal Countries: Federalists or Unitarists?*, University of Toronto Press, Toronto.
- Pyper, D. (2015) Bank and public holidays, House of Commons Library, Briefing paper No. SN06170, dostupno: <https://researchbriefings.parliament.uk/ResearchBriefing/Summary/SN06170#fullreport>.
- Schwartz, A. (2011). Patriotism or Integrity? Constitutional Community in Divided Societies, *Oxford Journal of Legal Studies*, Vol. 31, No. 3.
- Stanković, M. (2009) Belgijski federalizam, *Službeni glasnik*, Beograd.
- Stanović, V. (1996) Vladavina prava i suživot etničkih grupa, Položaj manjina u Saveznoj Republici Jugoslaviji, SANU, Beograd.
- Tierney, S. (2004) *Constitutional Law and National Pluralism*, Oxford University Press.
- Traisnel, C. Protest Nationalisms in North America: A Study of the Role of the Sovereignist Movement in the Emergence of the New Quebec Nation in Canada, in Hutchins-Viroux, R. Tranmer, J. (ed.), (2009) *Nationalism in the English-Speaking World*, Cambridge Scholars Publishing.
- Vasović, V. (1996) Država, demokratija i etnonacionalne manjine, Položaj manjina u Saveznoj Republici Jugoslaviji, SANU, Beograd.
- Vranjanac, D. (2014) Zakon o ljudskim pravima (The Human Rights Act) i njegov uticaj na ustavni sistem Velike Britanije, *Pravni zapisi*, God. V, br. 1.
- Williams, K. Walpole, J. (2008) The Union Flag and Flags of the United Kingdom, Standard Note:SN/PC/04474, dostupno na: <https://web.archive.org/web/20090618161731/http://www.parliament.uk/commons/lib/research/briefings/snpc-04474.pdf>.
- Zhu, L. (2012) National Holidays and Minority Festivals in Canadian Nation-building, electronic thesis, University of Sheffield, dostupno: http://www.etheses.whiterose.ac.uk/2598/1/Zhu_Lianbi.doc.

Prof. Vladimir Djurić, Ph. D

Full Professor at the Faculty of Legal Sciences of the Pan-European University APEIRON in Banja Luka, e-mail: vladimir.b.djuric@apeiron-edu.eu

Assistant Prof. Nevenko Vranješ, Ph. D

Faculty of Political Science, University of Banja Luka, email: nevenko.vranjes@fpn.unibl.org

Constitutional and Administrative Law Models for the Public Holidays' Regulation in Multicultural States

– on the occasion of two decisions of the Constitutional Court of Bosnia and Herzegovina about Republika Srpska Day –

Abstract: In this paper, the authors, inspired by the decisions of the Constitutional Court of Bosnia and Herzegovina, analyse public holidays in states where multiculturalism has an impact on the complex state structure and on the form of political order. A particular focus is on holidays that are in function of nation-building through the commemoration of the events that are important for the founding of the state and / or the respective political-territorial unit and / or are of the historic importance to the majority, specifically the main ethnic group in the state and / or in the relevant political-territorial unit and on the issues of non-discrimination and the protection of group rights and multiculturalism. The conclusion is that such holidays, even when they have a completely opposite historical connotation, are not considered to be discriminatory.

Keywords: public holidays, multiculturalism, prohibition of discrimination.